

Morálka je základem společnosti

„Co nezakazuje zákon, zakazuje slušnost.“ (Seneca)

Martin Khoder (1. kruh)

2. LF UK

Tato práce se zamýšlí nad rolí morálky v soudobé společnosti. Je stále častěji viditelné, že někteří lidé své svědomí a morálku upozadují, jelikož vlastní zisk je pro ně největší životní motivací a není nic, co by je zastavilo při honbě za prospěchem. Porozumět motivacím takových lidí je nutné, abychom si je jako společnost neidealizovali. Hlavním tématem této práce však je zamyšlení se nad vlastními morálními hodnotami. Každá generace s nemravností bojovala a ta naše není žádnou výjimkou.

Klíčová slova: morálka, společnost, svědomí, sebekritika

Úvod

Již filosofové starého Říma stejně jako jejich řečtí předchůdci si byli vědomi potřeby lidské morálky ve fungování státu jako takového. Antická etika patří mezi jedny z prvních a zásadních období nejen pro pozdější evropskou etiku a morálku. Na jejím základě staví mnoho dalších novodobých etických systémů.¹ Etické chování je pro mě jednou z nejdůležitějších charakterových vlastností člověka. Stále častěji však pozoruji nezáměr společnosti vymezit se vůči lidem, kteří naši morálku křiví, cítí se, že pravidla společnosti pro ně neplatí... Ptám se tedy, co nás vede k tomu, abychom tyto osoby omlouvali?

MORÁLKA

Všechno lidské chování je založeno na vnitřním kompasu – morálce. Definovat morálku jako pouhou slušnost by byla chyba. Dle Thomase Hobbesa² je *morálka souborem zásad, které jsou pro život mnohem důležitější a zásadnější než pouhá slušnost*. Morálka, to jsou naše ideály, je to hranice, kterou jsme si sami vytvořili, abychom určili, co nechceme činit ostatním a nechceme,

aby činili ostatní nám. Každé překročení vlastní morální hranice mění osobnost člověka a usnadňuje mu její další překračování. Například, napoprvé musí být podvod vysoce stresujícím činem – neustálý strach z odhalení zkombinovaný s nečistým svědomím je pro mnohé nepřekonatelný, a nakonec se přiznají či už se znovu takového činu vyvarují. Těm, co své svědomí necítí nebo ho překonají, již druhý podvod takový problém nečiní a postupně podvádění začínají normalizovat. Dříve či později jsou odhaleni a potrestáni, škoda však již byla napáchána. Problémem lidí bez morálky je, že nevidí smysl v morálce ani v zákonech, pouze se bojí postihu za jejich porušení. Nejprísnějším trestem za nemorální chování bývá vyloučení ze společnosti, kterou nemorální lidé málokdy respektují. Trestní postih je tedy jedinou možností, jak dodržování pravidel u nich vynutit.

HODNOTY

Každý má možnost udělat si vlastní názor na etiku a na to, jakou roli hraje v jeho životě. Vnímaní morálních zásad společností je velice ovlivněno médii a již zmíněnou normalizací pokřivené morálky. Je to něco, co musíme aktivně řešit a snažit se napravit. John Stuart Mill³ tvrdil: „Kde začíná svoboda jednoho, končí svoboda druhého.“ Své svobody a jejího narušení jsou si lidé vědomi moc dobře, avšak porušování svobody jiných si všímají málokdy. To vede k pokrytectví, kterému jsem se nevyhнул ani já. Uvědomění si vlastních chyb je však prvním krokem k nápravě pokřivené morálky.

POLITIKA

V dějinách nám vládli vysoce nemorální lidé, ať už v čele církve, politických stran či bez okolků absolutně. Jediná cesta, jak si v těch časech lidé zachovali svou lidskost, byly morální standarty, které přenášeli rodiče na své

¹ SLAVÍČEK, Tomáš. *Etika a morálka*. Praha, 2013. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, HTF – Katedra filozofie. Vedoucí práce Hogenová, Anna. Strana 13

² HOBBS, Thomas, CHOTAŠ, Jiří, Zdeněk MASOPUST a Marina BARABAS, ed. *Leviathan, aneb, Látky, forma a moc státu církevního a politického*. Přeložil Karel BERKA. Praha: OIKOYMENH, 2009. Knihovna novověké tradice a současnosti. ISBN 978-80-7298-106-9.

³ MILL, J. S. *O slobode*. Přel. E. Višňovský. 1. vyd. Bratislava: Iris, 1995. 116 s. Orig.: On liberty. ISBN 80-88778-07-7.

děti, a které těm, co je ctily, často způsobovali spoustu strastí. Smutným příkladem je Jan Patočka, který byl za totality v ČSSR morálním vůdcem celé generace⁴, ze svých morálních hodnot neslevil a ostře kritizoval ty, kteří tak učinili, což jej nakonec stálo život. Díky lidem jako byl on, víme, že vždy existují lidé, kteří vystoupí z davu, který se bojí stát si za svými hodnotami. Stejně jako on bychom měli považovat za nepřijatelné chování veřejných osob, které svou pokřivenou morálkou posouvají obraz normálního chování, a v takovém případě bychom se jako společnost měli vzepřít a ukázat, že my stále morální chování ctíme.

DISKUZE

Morálka je vysoce subjektivní téma, které se nedá jednoduše zobecnit do takto krátké eseje. Neustále se proměňuje a je cílem porozumění většiny filozofů, za kterého se určitě nepovažuji. Nicméně mojí snahou bylo vyzdvihnout důležitost morálky i v dnešní době, kdy pocítuji opětovné polevení v morálních standardech. Nevyhnul jsem se některým klišé o morálním chování, a velkému zjednodušení. Stojím si však za svojí prací, a velmi ocením, pokud někoho inspiruje k tomu, aby se zamyslel sám nad sebou.

ZÁVĚR

Každá generace se snaží vyrovnat s těmi, kteří porušují morální zásady společnosti a málokterá společnost se může označovat za naprosto morální. Důvody lidí k rozkladu vlastní morálky bývají spletité, obecně se však odvolávají na vyšší princip, kterého se snaží dosáhnout. Někteří zase necítí pocit viny, jelikož žádné morální zásady nectí. Šťastným úkazem však je, že čím více narůstá nemorálních praktik ve společnosti jako celku, tím více se objevuje jednotlivců, kteří se snaží prosadit slušnost a mravnost svým vlastním příkladem. Nemohu tvrdit, že dnešní doba by se výrazně odlišovala od doby Seneky, který zajisté pozoroval stejné jevy ve své soudobé společnosti. Stále se tedy jako lidstvo máme kam posouvat.

CITOVANÁ LITERATURA

SLAVÍČEK, Tomáš. *Etika a morálka*. Praha, 2013. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, HTF – Katedra filozofie. Vedoucí práce Hogenová, Anna. Strana 13.

HOBBS, Thomas, CHOTAŠ, Jiří, Zdeněk MASOPUST a Marina BARABAS, ed. *Leviathan, aneb, Látka, forma a moc státu církevního a politického*. Přeložil Karel BERKA. Praha: OIKOYMENH, 2009. Knihovna novověké tradice a současnosti. ISBN 978-80-7298-106-9.

MILL, J. S. *O slobode*. Přel. E. Višňovský. 1. vyd. Bratislava : Iris, 1995. 116 s. Orig.: On liberty. ISBN 80-88778-07-7.

JAVORSKÁ, Andrea. Jan Patočka: Idea Európy a pohyb pravdy. Acta Nitriensiae 16: Interdisciplinárne dialógy. Reprezentačný zborník Filozofickej fakulty UKF v Nitre. 1. vyd. Nitra: UKF, 2014. ISBN 978-80-558-0696-9, s. 193-215.

⁴ JAVORSKÁ, Andrea. Jan Patočka: Idea Európy a pohyb pravdy. Acta Nitriensiae 16: Interdisciplinárne dialógy. Reprezentačný zborník Filozofickej fakulty UKF v Nitre. 1. vyd. Nitra: UKF, 2014. ISBN 978-80-558-0696-9, s. 193-215.